

مفهوم مانند نمادهای دیگر امری انتزاعی است به معنای چیزی که بر یک شی دلالت می کند (تجسم یک شی) یا به معنای یکی از ویژگیهای شی و یا یک پدیده رفتاری است.

نقش های مفاهیم:

مفاهیم، زبانی مشترک فراهم می آورند که دانشمندان را قادر می سازد با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. مفاهیم، به دانشمندان دیدگاهی واحد ارائه می کنند که از یک منظر به پدیده ها بنگرد. مفاهیم این امکان را برای دانشمندان فراهم می کنند تا تجربیات خود را دسته بندی کرده و تعمیم بخشند. مفاهیم مؤلفه های نظریه ها هستند و محتوا و ویژگیهای آنها را بیان می کنند. مفاهیم در حکم اجزای نظریه ها و در تبیینها و پیش بینیها به کار می روند.

اصطلاحات اولیه یا بدیهی:

در مرحله ای از فرایند تعریف، با مفاهیمی مواجه می شویم که نمی توان آنها را با مفاهیم دیگر تعریف کرد. این مفاهیم اصطلاحات اولیه یا بدیهی نامیده می شوند.

اصطلاحات اشتقاقی:

تعاریف مفهومی شامل اصطلاحات اولیه و اصطلاحات اشتقاقی اند. اصطلاحات اشتقاقی آنهایی اند که با اصطلاحات اولیه تعریف می شوند.

ویژگی های تعریف:

تعریف باید خصوصیات و کیفیات مربوط به خود را در بر گیرد، باید شامل همه مواردی که آن ویژگیها را دارند باشد و موارد غیر مرتبط آن را در بر نگیرد.

تعریف باید با کلمات دیگری به جز خود آن مفهوم تعریف "دیوان سالاری" به عنوان سازمانی که، تعریف شود، مثال کیفیات دیوان سالارانه دارد یا قدرت کیفیتی است که با شرکت مردم قدرتمند به وجود آمده، ارتباط را آسان نمی کند.

ویژگی های تعریف:

تعریف مثبت بر تعریف منفی رجحان دارد. تعریف هوش به عنوان صفتی که فاقد رنگ و وزن است، کمک چندانی برای درک آن می کند، زیرا بسیاری از پدیده ها چنین صفاتی دارند. تعاریف مثبت به وضوح به نگرشهایی برای مفاهیمی که قرار است تعریفی ارائه دهند اشاره دارند که بسیار شاخص و منحصر به فرد است.

تعریف باید با استفاده از اصطلاحات روشن بیان شود. اصطلاحات همانند محافظه کاری معانی مختلفی برای افراد مختلف دارد. این اصطلاح نباید برای تعریف استفاده شود، مگر آنکه در مورد معنای آن توافق وجود داشته باشد.

تعاریف مفهومی:

تعاریفی که مفاهیم را با استفاده از دیگر مفاهیم توصیف می‌کنند، از مفاهیم دیگری برای توصیف بعضی از مفاهیم استفاده می‌کنند تعاریف مفهومی نامیده می‌شوند.

تعاریف عملیاتی:

پلی میان سطوح نظری-مفهومی و تجربی-مشاهده‌ای می‌باشد. تعریف عملیاتی: شامل فرایندهایی است که پژوهشگر جهت تثبیت موجودیت پدیده‌ای از طریق مفهوم دنبال می‌کند.

مسئله همگرایی:

با حرکت از سطح مفهومی به سطح عملیاتی، باید بین تعاریف مفهومی و عملیاتی همگرایی بوجود آید یعنی تعریف عملیاتی دقیقاً به اندازه گیری تعریف مفهومی پردازد.

اهمیت نظری:

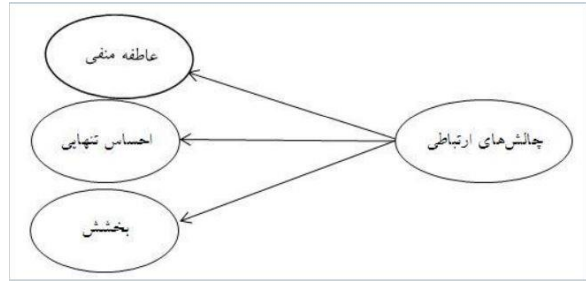
دریک تحقیق پیمایشی، الزام است، دقیقاً، تعاریف عملیاتی اندازه گیری مفهوم نظری را داشته باشد. بنابراین مفاهیم نظری به کار رفته در نظریه، الزام است به‌طور کامل با تعاریف عملیاتی اندازه‌گیری شود. این مبحث بسیار حائز اهمیت است که به آن اهمیت نظری می‌گویند.

نظریه:

نظامی منطقی-قیاسی است که شامل مجموعه‌ای از مفاهیم مرتبط به هم می‌باشد.

مدل‌ها:

مدل معمولاً شامل نمادهاست. یعنی ویژگی‌های بعضی از پدیده‌های تجربی شامل اجزا و روابط بین آنها را بصورت منطقی بین مفاهیم نشان می‌دهد. بنابراین می‌توانیم مدل را به شکل رسمی‌تری بعنوان انتزاعی از واقعیت تعریف کنیم. مثلاً تاثیر قرنطینه در دوران کرونا و قطع روابط اجتماعی خانواده‌ها بر روی مشکلات روانشناختی را بامدل زیر نشان دادیم:

فرضیه ها:

فرضیه‌ها معمولاً براساس مطالعه تحقیقات پیشین راجع به موضوع، به ذهن پژوهشگر می‌رسند. سعی کنید فرضیات را نه خیلی تکراری نه خیلی بدیع انتخاب کنید تا پژوهش شما هم از اعتبار تحقیقات پیشین برخوردار باشد هم پژوهشی جدید و با ارزش باشد.

فرضیه‌های اصلی یا رابطه‌های فرضی بین متغیرها، در مدل پژوهش با فلش مشکی نشان داده می‌شود. هر فرضیه‌ای که در مورد متغیرهای میانجی است، در مدل با فلش مشکی نقطه چین نشان داده می‌شود.

مراحل تحقیق با استراتژی "اول نظریه، بعد پژوهش"

- ساختن نظریه یا مدل صریح و روشن.
- انتخاب یک قضیه برای بررسی تجربی که از نظریه یا مدل مشتق شده باشد.
- طراحی یک پروژه پژوهشی برای آزمون قضیه.
- اگر قضیه مشتق شده از نظریه با داده‌های تجربی رد شد، الزام است نظریه یا پروژه پژوهشی را تغییر داده و به مرحله دو بازگشت.
- اگر قضیه رد نشد، قضایای دیگری برای آزمون اثبات نظریه انتخاب می‌شود.